

1. ชื่อ-สกุล ผู้เล่าเรื่อง ผศ.ดร.นิ่มนวล วิเศษสรรพ คณะบัญชี

2. ชื่อ-สกุล ผู้บันทึก อาจารย์ ยศวินกาญจน์ กอบกาญจนพฤติ คณะบัญชี.

3. บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เล่าเรื่อง

คณบดีคณะบัญชี เป็นพี่เลี้ยงทีมวิจัย หัวข้อ การประเมินผลตอบแทนทางสังคมต่อการลงทุนการพัฒนา
วิสาหกิจชุมชนเกาะกอกแบบชุมชนมีส่วนร่วม

4. เรื่องที่เล่า

การประเมินผลลัพธ์ทางสังคม โดยใช้ SROI เป็นเครื่องมือ

5. ความเป็นมาของเรื่องที่เล่า

วิสาหกิจชุมชนเกาะกอกเพื่อการส่งเสริมอาชีพจัดตั้งขึ้นในปลายปี 2557 เกิดจากการรวมกลุ่มของคนใน
ชุมชนเกาะกอก ตำบลเนินพระ เทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง ที่มีความต้องการพัฒนาชุมชนเกาะกอกให้เป็น
ต้นแบบการพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จทั้งในด้านของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ซึ่ง
นอกจากการส่งเสริมอาชีพแล้ววิสาหกิจชุมชนเกาะกอกยังสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาคนในชุมชน เช่น กิจกรรมพัฒนา
อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีไทย กิจกรรมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการ
สื่อสารให้กับเยาวชน เป็นต้น กลุ่มอาชีพที่ได้รับการส่งเสริมจากวิสาหกิจชุมชนเกาะกอก ได้แก่ กลุ่มทำนา กลุ่มไรซ์มี
กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มกล้วยไม้ กลุ่มกระถางซิเมนต์ กลุ่มไม้กระถาง กลุ่มเย็บผ้า กลุ่มสมุนไพร
หอมเอิร์บ และกลุ่มร้านค้าชุมชน กลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในพื้นที่มาก่อน ได้แก่ กลุ่มทำนา กลุ่มเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มสมุนไพร
ลูกประคบ- หอมเอิร์บ และมีกลุ่มที่เกิดจากแปรรูป ได้แก่ กลุ่มไรซ์มี ซึ่งเป็นขนมที่แปรรูปจากข้าว และกลุ่มกลุ่ม
สมุนไพรลูกประคบพัฒนาผลิตภัณฑ์หอมเอิร์บ กลุ่มอาชีพเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน ส่วนใหญ่มาจากความคิดริเริ่ม
ของผู้นำวิสาหกิจชุมชน เป้าหมายการพัฒนาชุมชนของวิสาหกิจชุมชนเกาะกอกสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาชุมชนเชิง
นิเวศของสมาคมเพื่อนชุมชน ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นตัวแทนของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตา
พุด จังหวัดระยอง โดยทำหน้าที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชนในพื้นที่บริเวณรอบๆ เขตอุตสาหกรรมให้เป็นชุมชน
เชิงนิเวศน์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบนหลักคิดการสร้างสรรคการแบ่งปันคุณค่า(Creating Shared
Value: CSV) (ที่มา: เว็บไซต์สมาคมเพื่อนชุมชน) วิสาหกิจชุมชนเกาะกอกได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก
หลายแห่ง อาทิ กองทุนพัฒนาไฟฟ้า สมาคมเพื่อนชุมชน และบริษัทขนาดใหญ่ในเขตอุตสาหกรรมฯ รวมทั้ง
สถาบันการศึกษา เป็นต้น ประกอบกับความร่วมมือของชุมชนจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว
ในช่วงระยะ 3 ปีตั้งแต่ ปลายปี 2557- ต้นปี 2560 ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม วิสาหกิจชุมชนเกาะกอกมี
เป้าหมายหลักที่จะขับเคลื่อนชุมชนสู่ชุมชนเชิงนิเวศโดยพยายามจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชนรับรู้และเข้ามามี
ส่วนร่วมให้มากที่สุด กล่าวได้ว่าเป็นการใช้กิจกรรมเป็นกลไกการพัฒนาชุมชน

ด้วยความต้องการของผู้ส่วนได้เสียที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเกาะกอกหลายฝ่ายที่เป็นเจ้าของ
ทรัพยากรและผู้ได้รับผลกระทบทางสังคม จึงเป็นที่มาของการวิจัยนี้ ดังนั้นการศึกษาและวิเคราะห์ผลลัพธ์ทางสังคม
โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมต่อการลงทุน(SROI) เป็นเครื่องมือในการประเมิน จึงเป็นประโยชน์ต่อทั้ง
คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนและองค์กรที่ให้การสนับสนุน ทำให้รู้ความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรต่างๆที่ลงไป
กิจกรรมพัฒนาชุมชนทั้งในด้านคุณค่าทางสังคมและมูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมถึงระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนในปีต่อไป การคำนวณผลตอบแทนทางสังคมต่อการลงทุน ใช้หลักการเดียวกันการวัดอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในภาคธุรกิจ โดยทั่วไป ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความคุ้มค่าและยั่งยืนของการพัฒนาชุมชน

6. วิธีการ/ขั้นตอน หรือกระบวนการที่ทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ เทคนิคหรือกลยุทธ์ที่ใช้ ผู้มีส่วนร่วม อุปสรรค หรือปัญหาในการทำงาน และแนวทางการแก้ไข

วิธีการ/ขั้นตอน

1. การค้นหาปัญหาของการพัฒนาชุมชนเกาะกอก โดยใช้ Problem Tree Technique ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้นำและตัวแทนชุมชน ผู้ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน และทีมวิจัย
2. การวางแผนการวิจัย โดยทีมผู้วิจัยและผู้นำและตัวแทนชุมชน ผู้ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้ข้อสรุปว่า ต้องใช้วิธีวิจัยแบบประชาชนมีส่วนร่วม(Participatory Action Research)
3. การทำความเข้าใจกับประชาชนในชุมชนเกาะกอก โดยจัดเปิดตัวโครงการวิจัย ในเวทีชาวบ้าน เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียรู้และให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย ในที่สุดได้นักวิจัยอาสาสมัคร
4. ทีมวิจัยศึกษาหลักการและวิธีการ SROI โดยต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในประเทศไทย
5. จัดทำ Research Model ให้เข้ากับบริบทของชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดทรัพยากรที่ใช้ในการวิจัย ทั้งสถานที่ อุปกรณ์ และกิจกรรม
6. อบรมนักวิจัยอาสาสมัคร
7. ดำเนินการวิจัย โดยมีแผนในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเสมอ สรุปผลการวิจัย
8. นำเสนอผลการวิจัย ข้อเสนอแนะต่อแกนนำ ผู้ให้การสนับสนุน ก่อนที่จะคืนข้อมูลให้กับชุมชน

กระบวนการที่ทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ

กระบวนการที่สำคัญ สำหรับการทำให้งานในแนวทางนี้ มี 2 กระบวนการที่สำคัญ

1. Before Action Research (AAR) เป็นขั้นตอนการวางแผนก่อนที่จะลงพื้นที่ ซึ่งเป็นกระบวนการที่จำเป็นอย่างยิ่งในการทำ PAR ซึ่งแบ่งวิธีการศึกษา เป็น 2 วิธี ได้แก่ การศึกษาบริบทชุมชน อาศัยวิธีการสังเกตพฤติกรรม สัมภาษณ์เชิงลึก และการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย อีกวิธีหนึ่งคือ การศึกษาจากเอกสารซึ่งเป็นการใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ดังนั้นการวางแผนก่อนที่จะลงพื้นที่ ต้องกำหนดเป้าหมายการเก็บข้อมูลที่ต้องการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คำถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสืบเสาะหาข้อมูลซึ่งเป็นข้อเท็จจริงของบุคคล บางกรณีจำเป็นต้องพัฒนาแบบสอบถาม หรือแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสม ขั้นตอนนี้ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญช่วยให้คำแนะนำ
2. After Action Research (AAR) เป็นขั้นตอนหลังลงพื้นที่แล้ว การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การถอดข้อมูล การสกัดข้อมูลที่ใช่หรือที่จะใช้ในงานวิจัยออกมาลงหรือเก็บในแฟ้มข้อมูล และสรุปเปรียบเทียบกับเป้าหมายการเก็บข้อมูล หากพบว่ายังมีข้อมูลที่ขาดไปหรือจำเป็นต้องแก้ไขโดยเก็บรวบรวมใหม่ จะวางแผนในการซ่อมเก็บข้อมูลในการลงพื้นที่ครั้งต่อไป รวมทั้งการวางแผนสำหรับการดำเนินการวิจัยในขั้นต่อไป
3. การวิเคราะห์ข้อมูล จะผสมผสานระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิง

คุณภาพ ในกรณีข้อมูลเชิงคุณภาพต้องเปรียบเทียบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่นทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ทฤษฎีการรวมพลังประชาชน เป็นต้น

4. การสรุปผลการวิจัย แตกต่างจากกระบวนการวิจัยโดยทั่วไป เพราะการวิจัยนี้ใช้Proxy ของผลลัพธ์ทางสังคมที่ทำให้การวัดค่าในเชิงตัวเลขทางเศรษฐกิจเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

เทคนิคหรือกลยุทธ์ที่ใช้

การพัฒนาความร่วมมือของประชาชนในชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาชุมชน ช่วยให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปได้ตามแผน

ผู้มีส่วนร่วม

ทีมวิจัย แกนนำวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาคมเพื่อนชุมชน และกองทุนพัฒนาไฟฟ้า

อุปสรรคหรือปัญหาในการทำงาน

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะลงพื้นที่ เช่น ความพร้อมของนักวิจัยชุมชนอาสา การยอมรับในความแตกต่างของคน การจัดหาพาหนะ เป็นต้น
2. กำลังคนที่ต้องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการทำความเข้าใจให้ตรงกัน
3. การขาดความรู้และความเข้าใจในการกำหนดProxy ผลลัพธ์ทางสังคม การแปลงคุณค่าทางสังคมเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ

แนวทางการแก้ไข

1. ทีมงานต้องมีความพร้อมในการประชุมตลอดเวลาในขณะลงพื้นที่ และจะต้องไม่ทำให้ประชาชนในชุมชนรู้สึกดีที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย
2. ขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาวิจัย
3. ความร่วมมือและความรับผิดชอบของทีมวิจัย

7. ผลลัพธ์หรือความสำเร็จที่เกิดขึ้น และสิ่งที่ผู้เล่าเรื่องที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ดังกล่าว

ความสำเร็จที่เกิดขึ้น

ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาชุมชน เกี่ยวกับผลลัพธ์ทางสังคมจากการพัฒนาชุมชนเกาะกอก ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดอาชีพเพาะเห็ด ทำลูกประคบสดลูกประคบแห้ง ทำข้าวบรรจุถุงขาย การพัฒนาและขายผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความสามารถในการทำกำไร 2 รายการ ได้แก่ ขนมโรซมี และหอมเอิร์บ สร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือนในปี 2559 รวม 223,755.00 บาท และมีแนวโน้มสูงขึ้นในปี2560

2. ด้านการพัฒนาคนในสังคม ชุมชนเกาะกอกได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาจนถึงปัจจุบันและเข้าสู่ลักษณะของสังคมแห่งการเรียนรู้ สังเกตได้จากมีกิจกรรมองค์กรชุมชนเป็นจำนวนมาก และมีวาระการจัดกิจกรรมตลอดปี เช่น การสอนภาษาอังกฤษแก่เยาวชนแบบไม่เรียกเก็บ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมการอบรมผู้ช่วยนักวิจัยชุมชน กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน กิจกรรมปลูกวันแม่เกี่ยววันพ่อ เป็นต้น จนปัจจุบันชุมชนเกาะกอกเป็นที่ศึกษาดูงานของชุมชนอื่นทั่วประเทศและ

สถาบันการศึกษา สามารถพัฒนาและขยายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ มีระบบการคัดกรองสมาชิกกลุ่ม และการทำบัญชีรายรับรายจ่าย ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมองค์กรชุมชนอย่างชัดเจน โดยสังเกตได้จากการเข้าร่วมประชุมของผู้แทนครัวเรือนในการเปิดประชุมเวทีชาวบ้าน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ปรากฏการณ์ที่เป็นการพัฒนาการของคนในชุมชนคือ จำนวนคนที่มาร่วมประชุมในเวทีชาวบ้าน ซึ่งจัดขึ้น 2 ครั้ง เพิ่มขึ้นจาก 40 คน เป็น 205 คน มีการแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมอย่างสร้างสรรค์และมีการรับฟังกันมากขึ้น การที่ประชาชนกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และรับฟังความคิดเห็นกันมากขึ้นเท่ากับสังคมได้รับการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ของการเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และความเข้มแข็งของชุมชน สามารถประเมินเป็นมูลค่าผลลัพธ์ทางสังคมได้โดยอ้างอิงงบประมาณของส่วนราชการ องค์กรอิสระ องค์กรมหาชน และ องค์กรตามรัฐธรรมนูญระหว่างปี พ.ศ. 2555-2557 เสริมสร้างพลเมือง เข้มแข็งและส่งเสริมเครือข่ายภาคพลเมือง(รัฐสิรินทร์ วังกานนท์ และ ศิริรัตน์ ชุมพลคล้าย 2558) ค่าใช้จ่ายในการอบรมการพัฒนาผู้ช่วยนักวิจัยชุมชน ค่าเสียโอกาสซึ่งเท่ากับรายได้ที่สามารถทำได้ของประชาชนที่เสียสละเวลาเข้ามาประชุมในเวทีชาวบ้าน เหล่านี้คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้นในปี 2559 เท่ากับ 538,064.00 บาท รายละเอียดดังนี้

ผลลัพธ์ทางสังคม	มูลค่าผลลัพธ์ทางสังคม(หน่วย: บาท)
งบประมาณของส่วนราชการ องค์กรอิสระ องค์กรมหาชน และ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2557 เพื่อเสริมสร้างพลเมือง เข้มแข็งและส่งเสริมเครือข่ายภาคพลเมืองจำนวน 11,910,883,600 บาท ปีน ส่วนเข้าชุมชนเกาะกอก โดยใช้จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ณ สิ้นปี 2557 จำนวน 65,124,716 คนเป็นฐาน (แจ้งข้อมูลทางการปกครอง 5 มีนาคม 2558 โดยอธิบดีกรมการปกครอง)	201,914.00
การอบรมผู้ช่วยนักวิจัยชุมชน(24 คน@2,500) 2 ครั้ง	120,000.00
ค่าเสียโอกาสในการหารายได้เนื่องจากการเข้าร่วมประชุม 2 ครั้ง(40 @330)+(205@330*)	216,150.00
รวม	538,064.00

(*อัตราค่าแรงขั้นต่ำจังหวัดระยองปี 2560)

3. ด้านสุขภาพ ด้านสุขภาพด้วยโครงการสุขภาพดีวิถีไทย และศักยภาพของศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชน ทำให้อัตราเสี่ยงของโรค NCD ของคนในชุมชนในปี 2559 ลดลง 40 คน คิดเป็นมูลค่าประหยัดค่าใช้จ่ายในการรักษาได้เท่ากับ 388,800.00 บาท (40 x 9700บาท) ด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมอยู่ในระดับดีขึ้นไปและดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับอดีตที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดีขึ้นทั้งในครัวเรือนและชุมชน ด้านความเข้มแข็งชุมชนมีเพิ่มขึ้น การเข้าถึงบริการสุขภาพไม่มีอุปสรรคแต่อย่างใด นอกจากนี้ในปี 2559 ยังมีครัวเรือนที่เข้าโครงการส่งเสริมสุขภาพ และปฏิบัติตามธรรมนูญสุขภาพ จำนวนหนึ่งที่ปลูกผักทานเองและเก็บไปจำหน่ายมีรายได้จากการขายรวม ประมาณ 500-800 บาทต่อสัปดาห์ มีทั้งหมด 3 ครัวเรือน คิดเป็น 78,000 บาท ต่อปี และงดดื่มเหล้าในการจัดประชุมชุมชนปีละ 2 ครั้ง ประหยัดได้ 80,000 บาท คิดเป็นมูลค่าที่ประหยัดได้ทั้งสิ้นเท่ากับ 546,800 บาท

4. ด้านสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นของประชาชนโดยรวมยังต้องการให้คณะกรรมการชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับประเด็นสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ทั้งในส่วนของจัดการขยะ ไฟฟ้าส่องสว่างมลภาวะทางอากาศ โดยประชาชนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ในปี2559 ได้มีการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์หรือจำหน่าย ในปี 2559 คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 12,000 บาท

5. อัตราผลตอบแทนทางสังคมต่อการลงทุน เฉลี่ย 3 ปี(2557-2559) เท่ากับ 1.94 เท่า และในปี 2559 มีอัตราผลตอบแทนทางสังคมสูงถึง 2.43 นับว่าเป็นผลที่น่าพอใจสำหรับช่วงระยะเวลาเริ่มต้น แสดงว่าผลลัพธ์ทางสังคมที่วัดด้วยมูลค่าผสมระหว่างผลการดำเนินงานของวิสาหกิจกับกลุ่มอาชีพและผลลัพธ์ทางสังคมที่สามารถวัดเป็นตัวเลข มีจำนวนใกล้เคียงกับจำนวนเงินลงทุนที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยมีแนวโน้มอัตราผลตอบแทนที่ดีขึ้นและคาดว่าจะดีขึ้นต่อไปในปี 2560 ในส่วนของอัตราผลตอบแทนทางสังคมต่อการลงทุนของชุมชน เฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 1.00 เท่า ซึ่งการประเมินอาจไม่สมบูรณ์ เนื่องจากขาดการประเมินในส่วนของ Dead weight

6. ความต้องการพัฒนาชุมชนไปสู่ต้นแบบชุมชนเชิงนิเวศน์ ในความคิดเห็นของประชาชน พบว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมสุขภาพ การพัฒนาด้านสังคม และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่วนการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอันดับสุดท้าย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย: แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อสมาคมเพื่อนชุมชน

1. ผลการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมต่อการลงทุนในที่มีไม่สมบูรณ์ เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านข้อมูล และความชัดเจนในการกำหนดตัวชี้วัดผลลัพธ์ของโครงการพัฒนาชุมชนภาคสังคม ซึ่งในอนาคตต่อไปการประเมินดังกล่าวสามารถทำให้สมบูรณ์ได้มากขึ้น โดยให้สมาคมเพื่อนชุมชน ได้วางแผนการพัฒนาชุมชน โดยกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จให้ชัดเจน พร้อมทั้งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการติดตามผลตามวัตถุประสงค์โครงการ และตัวชี้วัดต่าง ๆ
2. ข้อมูลความต้องการพัฒนาชุมชนไปสู่ต้นแบบชุมชนเชิงนิเวศน์ในความคิดเห็นของประชาชน(คูตารางที่ 18) และแนวทางที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล สามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการพัฒนาชุมชนเกาะกอก หรือชุมชนอื่น ที่อยู่ในเป้าหมายพื้นที่ที่กำหนด
3. จากหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน ด้านสังคมและด้านสุขภาพ โดยชุมชนมีส่วนร่วม ชี้ให้เห็นว่าแนวทาง CSR ภาคสังคมของสมาคมเพื่อนชุมชนที่ดำเนินการในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเข้มแข็งชุมชน ดังนั้นสมาคมฯ ควรถ่ายทอดประสบการณ์ดังกล่าวจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรและเผยแพร่สู่สาธารณชน

ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

1. ปรับปรุงระบบบัญชีและการรายงานทางการเงินสำหรับวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการใช้ข้อมูลที่ถูกต้องประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจและการติดตามประเมินผล
2. ควรขยายเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานภาครัฐ ในส่วนของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการจัดทำแผนธุรกิจ เพื่อนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการทางสังคมอย่างมั่นคงและรวดเร็ว
3. การทำนาในพื้นนาสุดท้าย มีต้นทุนสูงมากและมีค่าใช้จ่ายคงที่คือค่าเช่าที่นาปีละ 30,000-35,000 บาท ผลผลิตต่ำและไม่มีคุณภาพเพียงพอต่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ หากต้องการพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมการปลูกข้าวดีนา และการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม ก่อให้เกิดคุณค่าทางจิตใจแก่เจ้าของภูมิปัญญา และการรักษาพื้นที่สีเขียวในชุมชน เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนเกาะกอก ควรทำความร่วมมือกับกรมวิชาการเกษตรหรือสถาบันการศึกษา ในการพัฒนาดินและใช้เทคโนโลยีในการปลูกตามแนวคิด Smart farming เพื่อให้ได้ผลผลิตที่คุ้มค่า และนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้
4. การพัฒนาส่งเสริมอาชีพอาจไม่เจาะจงเฉพาะการสร้างอาชีพใหม่ แต่เป็นการส่งเสริมอาชีพเดิมของคนในพื้นที่ ด้วยการส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีใช้ในกระบวนการผลิต การยกระดับคุณภาพสินค้าโดย

วางตำแหน่งทางการตลาดใหม่ด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย สะดวกต่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งอาจจะเริ่มจากการสำรวจความต้องการส่งเสริมอาชีพ จากคนในชุมชน เช่น อาชีพบริการ ทำขนมขาย หรือผู้ว่างงาน เยาวชนในพื้นที่ เป็นต้น โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนมนุษย์ และทุนทางสังคมที่มี รวมทั้งเครือข่ายนักวิชาการ

5. การทบทวนบทบาทวิสาหกิจชุมชน จากเดิมโดยพิจารณาการเป็นศูนย์รวมผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านอาหาร และการใช้สมุนไพรในการรักษาสุขภาพ

ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการชุมชน

สรุปการวิจัยในประเด็นของความต้องการในการพัฒนาชุมชน และกิจกรรมที่สมควรจัดให้มีขึ้นในชุมชน เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนระยะ 5 ปี โดยกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จ และแผนปฏิบัติการรายปี คณะกรรมการหมู่บ้านควรแสดงบทบาทให้ชัดเจนในการพัฒนาชุมชน โดยอาจต้องเข้าถึงประชาชน เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีและความร่วมมือของประชาชนในชุมชน

สิ่งที่ผู้เล่าเรื่องที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ดังกล่าว

ความรู้เกี่ยวกับ SROI และการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ

การเรียนรู้การทำวิจัยแบบประชาชนมีส่วนร่วมและกระบวนการ BAR และAAR